

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za mednarodne odnose in evropske zadeve

Številka: 008-01-21/2020/5

Datum: 16. 10. 2020

Poročilo o Medparlamentarni konferenci o skupni zunanji in varnostni ter varnostni in obrambni politiki (SZVP/SVOP)

videokonferenca, 4. 9. 2020

V okviru nemškega predsedovanja Evropski uniji je 4. 9. 2020 v obliki videokonference potekala Medparlamentarna konferenca o skupni zunanji in varnostni ter varnostni in obrambni politiki EU, katere se je v imenu Državnega sveta Republike Slovenije udeležil predsednik Komisije za mednarodne odnose in evropske zadeve Bojan Kekec.

Konferenca je imela sledeči dnevni red:

1. Izmenjava pogledov z Visokim predstavnikom za zunanje zadeve in varnostno politiko g. Josepom Borrellom i Fontellesom
2. Usmeritve za skupno evropsko obrambno zvezo – strateška preusmeritev obrambne in varnostne politike Evropske unije

Konferenca je zaradi pandemije SARS-CoV-2 (COVID-19) potekala v obliki videokonference, program pa je bil skrajšan le na en dan.

Na konferenci so prisotne najprej nagovorili dr. Wolfgang Schäuble, predsednik nemškega Bundestaga, Dietmar Nietan, vodja nemške delegacije na videokonferenci in predsednik odbora za zunanje zadeve v Evropskem parlamentu, David McAllister.

Dr. Wolfgang Schäuble je najprej pozdravil udeležence konference in poudaril pomen tehnologije v trenutni situaciji ter izpostavil vpliv pandemije na prevzem novih navad komuniciranja. Izredne razmere nam po njegovih besedah ne smejo preprečiti opravljanja našega dela, prav nasprotno, zdaj je čas za iskanje učinkovitih rešitev. Evropa mora biti strateško samostojna. Poudarek je treba dati trajnostnemu razvoju, socialni pravičnosti, vladavini prava in človekovim pravicam. Ne smemo skrbeti le za razmere v Evropi, skrbeti nas morajo tudi varnostne razmere v svetu. Stati je treba ob strani demokratičnim gibanjem v avtoritarnih državah. Nenasilje, človekove pravice in demokracija ne smejo biti nikoli pod vprašajem. Opozoril je tudi, da na Evropo vpliva rivalstvo med Kitajsko in ZDA. Države članice Evropske unije morajo zato definirati skupne strategije in cilje, kar je izziv zaradi naše raznolike zgodovine in političnih sistemov. Povedal je, da večina Evropejcev podpira skupno obrambno politiko in

nastanek skupne evropske vojske. Spremeniti pa bo treba sistem odločanja v Evropski uniji, saj se sistem konsenza počasi izkazuje kot ovira.

Udeležence konference je pozdravil tudi Dietmar Nietan, vodja nemške delegacije na videokonferenci. Poudaril je, da morajo vsi deležniki razmišljati kot skupnost in ne vsak za svojo državo. Prav zato je po njegovem mnenju medparlamentarna konferenca tako pomembna, saj omogoča izmenjavo mnenj. Izrazil je obžalovanje, da se člani parlamentov ne morejo srečati osebno, temveč le preko videokonference. Upa, da bo izmenjava mnenj pripomogla k ponovnemu zagonu Evrope. Evropska unija mora biti bolje pripravljena za hitre odzive, zato se strinja z mnenjem dr. Schäubleja, da je treba spremeniti sistem odločanja. Le tako bo Evropska unija postala boljši globalni igravec. Pred vsebinskim začetkom konference je podal tudi nekaj tehničnih napotkov za uspešno izvedbo videokonference.

David McAllister se je najprej organizatorjem zahvalil za organizacijo videokonference, saj ta omogoča izmenjavo mnenj tudi v trenutnem težavnem času. Poudaril je, da je bila odločitev za organizacijo videokonference prava, ne glede na omejitve, ki jih prinaša. Organizacija videokonference kaže, da so parlamenti prilagodljivi tudi za nove izzive. Po njegovem mnenju se trenutno soočamo z velikimi izzivi. Pandemija SARS-CoV-2 (COVID-19) je pokazala, da Evropska unija potrebuje močnejšo skupno zunanjo in varnostno oziroma varnostno in obrambno politiko, prav tako mora tudi stopiti v vlogo svetovnega voditelja. Ne smemo biti odvisni od določenih tretjih držav, postati moramo bolj strateško avtonomni. Omenil je, da se v Evropskem parlamentu trenutno soočajo z izzivi v bližini, recimo v Belorusiji, kjer je Evropska unija izkazala solidarnost z opozicijo. Poleg tega je bil nedavno zastrupljen Aleksej Navalni, pri čemer si v Evropskem parlamentu želijo neodvisne preiskave. Omenil je tudi težavne situacije v Libanonu, Hongkongu in Venezueli. Z napeto situacijo se Evropska unija sooča tudi v vzhodnem Sredozemlju, kjer je treba izkazati solidarnost s Ciprom in Grčijo. Omeniti je treba tudi Brexit. Vsem udeležencem je gospod McAllister nazadnje zaželel zanimivo konferenco in izmenjavo mnenj.

Ad 1)

Visoki predstavnik Evropske unije za zunanjo politiko Josep Borell i Fontellas je uvodoma povedal, da se je zadnje leto zdelo kot nenehen niz novih izzivov in nevarnosti. Kot primer je omenil napetosti v vzhodnem Sredozemlju, eksplozijo v Bejrutu, volitve v Belorusiji, državni udar v Maliju. Povedal je, da se trenutno nahaja v Kairu, kjer se je sestal z visokimi egiptovskimi predstavniki, nato pa bo odpotoval v Libijo, kjer se bo sestal z različnimi stranmi. Situacija v Libiji je zelo zaskrbljujoča zaradi različnih vojskujočih se strani. Po njegovem mnenju je nujno treba tudi okrepiti EEAS (Evropsko službo za zunanje delovanje), vendar je to odvisno od politične volje. Težava pri tem je tudi v raznolikosti držav članic, ki jih je trenutno 27, pri čemer ima vsaka država članica različno kulturno in zgodovinsko ozadje. Konsenz je sicer mogoč, vendar odvisen predvsem od medsebojnega dialoga.

Poudaril je, da ne priznava razglašenega rezultata volitev v Belorusiji, zato Lukašenko zanj ne predstavlja legitimnega predstavnika Belorusije. Belorusko ljudstvo je pokazalo neverjeten pogum, zaslužijo si sami odločiti o svoji prihodnosti. Podpora Evropske unije opoziciji ne pomeni, da želi določiti prihodnji politični sistem v Belorusiji, temveč predstavlja le obsodbo nasilja nad protestniki, pri tem pa

Evropska unija poudarja pomen vladavine prava in demokracije. Poudaril je, da je treba podpirati belorusko neodvisnost, suverenost in možnost izbire. Treba je vzpostaviti dialog in poskusiti najti rešitev na miren način. Dejal je, da so pri tem že vzpostavili dialog z Rusijo, da se prepreči zunanja intervencija. Omenil je tudi zastupitev Alekseja Navalnega, ki je bil preseljen v bolnišnico v Nemčijo, ter omenil, da od Rusije pričakuje celovito preiskavo.

V razpravi so udeleženci videokonference Visokemu predstavniku zastavili več vprašanj, na katera je nato poskušal celovito odgovoriti. Več udeležencev je izpostavilo situacijo v Belorusiji, nekateri so menili, da bi Evropska unija morala biti bolj odločna in tudi prepoznati opozicijsko protikandidatko kot legitimno predsednico Belorusije. Vsekakor pa bi po mnenju nekaterih Evropska unija morala izkazati solidarnost z belorusko opozicijo ter pripraviti novo strategijo za odnose z Rusijo, saj slednja pogosto izrazi željo po dialogu, vendar hkrati deluje tudi bolj zakulisno. Več udeležencev je Visokega predstavnika pozvalo tudi k opredelitvi glede zastupitve Alekseja Navalnega z novičokom. Gospod Borrell je na navedena vprašanja odgovoril, da je Evropska unija v razmerju do Belorusije dovolj jasna, ciljajo predvsem na osebne sankcije, ki bi prizadele odgovorne posameznike. Izpostavil je tudi dejstvo, da Belorusija po mnenju Rusije spada v njihovo vplivno sfero, zato lahko proteste vidijo tudi kot vmešavanje Evropske unije. Poudaril je tudi, da se bo treba dogovoriti o vprašanju energetske navezanosti Evropske unije na Rusijo. Odgovoril je tudi na številna vprašanja glede napete situacije v vzhodnem Sredozemlju in poudaril, da je s Turčijo treba spodbuditi dialog, ne konfrontacije, seveda pa to ne pomeni, da mora biti Evropska unija v odnosu s Turčijo popustljiva. Poudaril je tudi, da potrebujemo novo strategijo za Sredozemlje.

Ad 2)

Glavna govorka v drugem vsebinskem sklopu o možnih usmeritvah za skupno evropsko obrambno zvezo oziroma strateški preusmeritvi obrambne in varnostne politike Evropske unije videokonference je bila dr. Ronja Kempin z Nemškega inštituta za mednarodne in varnostne zadeve, razpravo pa je vodil gospod Nietan.

Dr. Kempin je dejala, da so leta 2016 države članice Evropske unije tlakovale pot k skupni obrambni politiki. Omenila je, da trenutno poteka več projektov, pomembna pa je bila predvsem ustanovitev Evropskega obrambnega sklada. Na papirju smo na področju skupne obrambe dosegli veliko, še vedno pa se soočamo s številnimi ovirami, saj države članice Evropski uniji nerade prepuščajo pristojnosti na tem področju. Na področju obrambe je po njenem mnenju torej treba bolj intenzivno sodelovati. Izpostavila je tudi spremenjene varnostne razmere v okolici, saj sta si Rusija in Turčija bližino Evropske unije oblikovali v skladu s svojimi željami. Za dr. Kempin se je oglasil predstavnik Evropske službe za zunanje delovanje, ki je omenil, da je bil na področju obrambe dosežen velik napredek, na voljo so sedaj trije novi instrumenti, med njimi je tudi Evropski obrambni sklad, ki je prejel 7 milijard evrov. Prav tako je predvidenih 47 PESCO projektov, od tega jih 16 v skupni vrednosti 200 milijonov evrov, že teče. Gre za razvoj dronov, izstrelkov in kibernetičnih rešitev. Prav tako poteka 17 misij (11 civilnih in 6 vojaških), v katerih sodeluje 4500 vojakov.

V razpravi so udeleženci poudarili, da mora obstajati politična volja za oblikovanje skupne evropske sile za varovanje zunanjih meja Evropske unije. Nekateri so izpostavili, da morajo biti države članice na tem področju bolj ambiciozne in zastaviti še tesnejše sodelovanje. Evropa mora na tem področju tesneje sodelovati tudi zato, ker posamezna država članica ne more uspešno konkurirati Rusiji ali Kitajski. Pri odgovarjanju na vprašanja je dr. Kempin poudarila, da je pri razvoju skupnih obrambnih zmogljivosti potreben parlamentarni nadzor, vendar obramba zagotovo ne sme biti zgolj v rokah držav članic, saj vsaka sama zase niso dovolj močne. Po njenem mnenju bi morali stremeti k čim bolj učinkoviti uporabi 42. člena Pogodbe o Evropski uniji. Škoda bi bilo denar v prihodnosti porabiti na nacionalni ravni, saj lahko večje sinergije dosežemo s kupnim naročanjem. V sklopu razprave se je oglasil tudi državni svetnik Bojan Kekec, ki je opozoril, da države Evropske unije nimajo dovolj moči, da bi se same soočile z globalnimi varnostnimi grožnjami. Zato morajo države članice še naprej razvijati skupno evropsko obrambo, čeprav je do ustanovitve skupne evropske vojske še dolga pot. Evropski uniji na poti namreč stojijo številne ovire, kot so prenizke investicije in podvajanje vojaških kapacitet. NATO je po njegovih besedah še vedno edini resnično uspešen projekt, na katerem moramo graditi še naprej. Morebitno skupno evropsko vojsko bi tako morali razvijati kot komplementaren del te vojaško-politične zveze. Skupne enote bi v prihodnosti lahko uporabili za učinkovit nadzor zunanjih meja Evropske unije ter učinkovita posredovanja v bližnji okolici.

Predsednik komisije
Bojan Kekec l.r.

Zapisal:

- Miha Plahutnik, Državni svet